

20. Dni Pamięci Ofiar Gestapo. „Rozbić więzienie”

2026-09-07

Od 11 do 14 września oddział Muzeum Krakowa Ulica Pomorska organizuje 20. Obchody Dni Pamięci Ofiar Gestapo. Tegoroczna edycja odbywa się w 80. rocznicę rozbitcia więzienia św. Michała i będzie poświęcona pamięci Krakowian, którzy stracili życie w więzieniach podczas okupacji niemieckiej i w okresie terroru komunistycznego oraz tych, którzy próbowali ich ocalić.

Patroni 20. Dni Pamięci Ofiar Gestapo:

Józefa Mikowa, pseud. „Józka”, „Ryś” (1897–1942)

Działaczka patriotyczna z Orawy, która od młodości walczyła o polskość regionu. W latach 1919–1920 była więziona przez władze czechosłowackie. Podczas II wojny światowej współtworzyła Tajną Organizację Wojskową, w której pełniła funkcję oficera łącznikowego. Była ponadto głównym kwatermistrzem Obszaru Południowego Związku Walki Zbrojnej. Organizowała szlaki kurierskie przez Słowację na Węgry.

W 1941 r. została aresztowana przez Niemców. Była torturowana w więzieniu Montelupich i w siedzibie Gestapo w Willi Palace w Zakopanem. Nie załamała się w czasie śledztwa. W 1942 r. została zamordowana zastrzykiem fenolu w więzieniu Montelupich w Krakowie. Jej grób znajduje się na Cmentarzu Salwatorskim. Pośmiertnie odznaczono ją Orderem Virtuti Militari.

Aleksander Kluska (1920–1943)

Przed wybuchem drugiej wojny światowej należał do harcerstwa. We wrześniu 1939 r. walczył z Niemcami w 20. Pułku Piechoty Ziemi Krakowskiej. W okupowanym Krakowie pracował jako ślusarz w niemieckiej zbrojowni przy ul. Rakowickiej, gdzie naprawiał broń i organizował jej przerzut dla podziemia. Od 1940 r. działał w Szarych Szeregach, a w kwietniu 1942 r. zaprzysiężono go na żołnierza AK. W konspiracji brał udział w akcjach dywersyjnych, kolportażu prasy podziemnej i prowadził szkolenia z obsługi broni.

Został aresztowany przez funkcjonariuszy Gestapo w Krakowie 20 października 1943 r. Jego nazwisko znajduje się na tzw. afiszu śmierci z 16 listopada 1943 r. pod numerem siódmym z adnotacją „za przynależność do organizacji terrorystycznej i przygotowywanie zamachów”. Rozstrzelano go w wieku 23 lat. Według przekazów rodzinnych zginął w egzekucji publicznej 20 listopada 1943 r. przy ul. Wielickiej w Krakowie.

Harmonogram wydarzenia:

piątek, 11 września:

- 9.00 – msza w Kościele św. Szczepana (ul. H. Sienkiewicza 19)
- 10.00–10.40 – uroczysty apel z udziałem żołnierzy Wojska Polskiego ku czci ofiar Gestapo i

złożenie kwiatów przy tablicy pamiątkowej (ul. Pomorska 2)

- 10.45–11.15 – otwarcie i oprowadzanie po wystawie plenerowej Akcja „Rozbić więzienie” (Pl. Inwalidów)
- 11.00–14.00 – oprowadzanie dla uczniów szkół krakowskich po wystawie stałej „Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956” i celach dawnego aresztu Gestapo (ul. Pomorska 2)
 - wstęp bezpłatny

sobota, 12 września:

- 17.00–18.30 – spotkanie poświęcone pamięci Józefy Mikowej. Udział wezmą m.in. dr Michał Wenklar (zastępca dyrektora IPN Oddział w Krakowie, wykładowca Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie) i Karolina Kowalczyk (współautorka książki „Ani za cały świat. Historia małżeństwa Mików”). Sala wystawy stałej w oddziale Ulica Pomorska, ul. Pomorska 2.
 - wstęp bezpłatny

niedziela, 13 września:

- 11.00 – oprowadzanie kuratorskie po wystawie stałej „Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956” (ul. Pomorska 2, prowadzenie: Grzegorz Jeżowski), w cenie biletu
 - bilety dostępne w kasie Muzeum na ul. Pomorskiej

poniedziałek, 14 września:

- 9.00–15.00 – „Rozkaz: Rozbić więzienie!” – gra miejska i quiz historyczny dla młodzieży szkolnej w wieku 13–19 lat organizowane przez Muzeum Krakowa i IPN Oddział w Krakowie z okazji 80. rocznicy rozbicia więzienia św. Michała.

Szczegóły na stronie internetowej muzeumkrakowa.pl.

• 15.00–20.00 – Sesja popularnonaukowa: Rozbić więzienie

Podczas sesji dowiemy się o szczegółach brawurowych akcji odbijania więźniów przez polskie podziemie zbrojne. Prelegenci z muzeów, uczelni i ośrodków badawczych przedstawią operacje przeprowadzone zarówno w czasie okupacji niemieckiej, jak i w pierwszych latach terroru stalinowskiego. Mowa będzie o akcjach w Pińsku, Mielcu, Wiśniczu, Jaśle, Miechowie, Rembertowie, Kielcach czy w krakowskim Więzieniu św. Michała

sala wystawy stałej, ul. Pomorska 2

wstęp bezpłatny

◦ Program sesji:

- 15.00–15.20 – „Rozbicie więzienia w Pińsku 18.01.1943 r.” (dr Tomasz Dudek, Biblioteka Jagiellońska)
- 15.20–15.40 – „Rozbicie aresztu Gestapo w Mielcu 29.03.1943 r.” (dr Zbigniew Jerzy Skrzypczak, dyrektor Muzeum Historii Regionalnej w Mielcu)
- 15.40–16.00 – „Akcja Wiśnicz 26.07.1944 r.” (ppłk. Michał Kuśnierz, zastępca dyrektora Zakładu Karnego w Nowym Wiśniczu)
- 16.00–16.20 – „Rozbicie więzienia w Jaśle 5/6.08.1943 r. Akcja »Pensjonat«” (Mariusz

- Świątek, dyrektor Muzeum Regionalnego im. dr. Stanisława Kadyiego w Jaśle)
- 16.20–17.00 – przerwa kawowa
 - 17.00–17.20 – „Rozbicie więzienia w Miechowie 24/25.04.1945 r.” (dr Marcin Chorążki, Fundacja im. Zofii i Jana Włodków w Krakowie)
 - 17.20–17.40 – „Atak na obóz NKWD w Rembertowie 20/21.05.1945 r.” (Arkadiusz Miksa, kustosz Sali Tradycji 2. Regionalnej Bazy Logistycznej w Warszawie)
 - 17.40–18.00 – „Rozbicie więzienia w Kielcach 4/5. 08 1945 r.” (dr Marek Maciągowski, dyrektor naukowy Ośrodka Myśli Patriotycznej i Obywatelskiej w Kielcach)
 - 18.00–18.20 – „Rozbicie Więzienia św. Michała 18.08.1946 r.” (dr Krzysztof Pięciak, IPN Oddział w Krakowie)
 - 18.20–18.40 – „Rozbicie więzienia w Amiens we Francji 18.02.1944 r.” (dr Kate Vigurs, Wielka Brytania, autorka i popularyzatorka historii, specjalizująca się w dziejach akcji brytyjskiego Kierownictwa Operacji Specjalnych (SOE))
 - 18.40–19.00 – „Rozbicie siedziby Gestapo w Kopenhadze 21.03.1945 r.” (David Høyer, historyk kierujący Muzeum Duńskiego Ruchu Oporu oraz Duńskim Muzeum Wojny w Kopenhadze)
 - dyskusja
- 13.00–14.30 – spacer edukacyjny śladami akcji rozbicia więzienia św. Michała (prowadzenie: dr Paweł Naleźniak, Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Krakowie)
 - bilety dostępne w kasie muzeum na ul. Pomorskiej
 - miejsce zbiórki: ul. Pomorska 2
 - 18.00–19.00 – „Był taki czas...” – koncert wokально-instrumentalny utworów muzyki filmowej i patriotycznej z okazji 20. Dni Pamięci Ofiar Gestapo
 - wstęp bezpłatny

Wystąpią uczniowie i absolwenci Państwowej Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II stopnia im. F. Chopina w Krakowie pod opieką artystyczną Magdaleny Pilarz-Bobrowskiej